Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

22 päivänä maaliskuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Maksupalvelut – Direktiivi 2007/64/EY – 3 artiklan e ja o alakohta – 4 artiklan 3 alakohta – Liite – 2 kohta – Soveltamisala – Monitoimisten käteisautomaattien ylläpitäminen pelihalleissa – Kansallisten viranomaisten rangaistuskäytännön johdonmukaisuus – Laittomalla toiminnalla saatujen määrien menetetyksi määrääminen – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 17 artikla

Asiassa C-568/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Amtsgericht Nürtingen (Nürtingenin alioikeus, Saksa) on esittänyt 2.11.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.11.2016, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

Faiz Rasool,

Rasool Entertainment GmbH:n

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça (esittelevä tuomari) sekä tuomarit E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger ja F. Biltgen,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Faiz Rasool, edustajinaan S. Kauder, R. Steiner ja R. Karpenstein, Rechtsanwälte,

– Rasool Entertainment GmbH, edustajanaan S. Keck, Rechtsanwalt,

– Belgian hallitus, asiamiehinään M. Jacobs ja L. Van den Broeck, avustajinaan P. Vlaemminck, R. Verbeke ja J. Van den Bon, advocaten,

– Euroopan komissio, asiamiehinään T. Scharf ja H. Tserepa-Lacombe,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/64/EY (EUVL 2007, L 319, s. 1) 3 artiklan e ja o alakohdan ja 4 artiklan 3 alakohdan, luettuina yhdessä sen liitteessä olevan 2 kohdan kanssa, sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan tulkintaa.

2 Tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty Rasool Entertainment GmbH:n (jäljempänä RE) toimitusjohtajaa Faiz Rasoolia vastaan käydyssä rikosoikeudenkäynnissä, joka koskee sitä, että hän oli sijoittanut tämän yhtiön ylläpitämiin pelihalleihin monitoimisia automaatteja, joista voi nostaa käteistä, ilman Saksan lainsäädännössä, jolla direktiivi 2007/64 pannaan täytäntöön, edellytettyä maksupalvelujen tarjoamista koskevaa lupaa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivi 2007/64 on kumottu ja korvattu maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta 25.11.2015 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2015/2366 (EUVL 2015, L 337, s. 35). Kun kuitenkin otetaan huomioon pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aika, asiassa on otettava huomioon direktiivi 2007/64. Direktiivin 2007/64 johdanto-osan 6, 20, 22, 26, 36 ja 54 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(6) Oikeudellisen kehyksen ei – – tarvitse olla kaiken kattava. Sen soveltaminen olisi rajoitettava maksupalveluntarjoajiin, joiden pääasiallinen toiminta on maksupalvelujen tarjoaminen maksupalvelunkäyttäjille. Sitä ei ole myöskään tarkoituksenmukaista soveltaa palveluihin, joissa varoja siirretään maksajalta maksunsaajalle tai niitä kuljetetaan yksinomaan seteleinä ja kolikkoina tai joissa varojen siirto perustuu paperisekkiin, paperimuodossa olevaan vekseliin, velkakirjaan tai muuhun välineeseen, paperiseen maksukuponkiin tai korttiin, joka on asetettu maksupalveluntarjoajan tai muun osapuolen maksettavaksi tarkoituksena asettaa varoja maksunsaajan käyttöön. – –

– –

(20) Koska kuluttajat ja yritykset eivät ole samassa asemassa, ne eivät tarvitse samantasoista suojaa. Vaikka on tärkeää taata kuluttajien oikeudet säännöksin, joista ei voi poiketa sopimuksella, on järkevää sallia yritysten ja järjestöjen sopia toisin. – –

– –

(22) Kuluttajia olisi suojattava sopimattomilta ja harhaanjohtavilta menettelyiltä sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla 11 päivänä toukokuuta 2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY [(EUVL 2005, L 149, s. 22)] sekä tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8 päivänä kesäkuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä

kaupankäynnistä) [(EYVL 2000, L 178, s. 1)] ja kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä 23 päivänä syyskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/65/EY [(EUVL 2002, L 271, s. 16), sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2005/29,] mukaisesti. – –

– –

(26) Tässä direktiivissä olisi säädettävä kuluttajan oikeudesta saada merkitykselliset tiedot maksutta ennen kuin mikään maksupalvelusopimus sitoo häntä. Kuluttajan pitäisi myös voida milloin tahansa sopimussuhteen aikana pyytää ennakolta annettavia tietoja sekä puitesopimuksen kirjallisina ja maksutta, jotta hän voisi vertailla maksupalveluntarjoajien palveluja ja niiden ehtoja sekä riitatilanteessa varmistaa sopimukseen perustuvat oikeutensa ja velvollisuutensa. – –

– –

(36) Tässä direktiivissä olisi annettava kuluttajien suojaamiseksi säännöt palautuksesta, kun maksutapahtuma ylittää kohtuullisena pidettävän rahamäärän. – –

– –

(54) Koska tämän direktiivin toimivuutta on välttämätöntä tarkastella uudelleen ja seurata edistymistä yhtenäisten maksumarkkinoiden perustamisessa, komission olisi laadittava kertomus kolmen vuoden kuluttua tämän direktiivin täytäntöönpanoajan päättymisestä. Ottaen huomioon rahoituspalvelujen maailmanlaajuinen yhdentyminen ja yhdenmukaistettu kuluttajansuoja – –, olisi uudelleentarkastelussa keskityttävä mahdolliseen tarpeeseen laajentaa soveltamisalaa EU:n ulkopuolisiin valuuttoihin – –.”

4 Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltioiden on jaettava maksupalveluntarjoajat seuraaviin kuuteen ryhmään:

– –

d) tässä direktiivissä tarkoitetut maksulaitokset;

– –”

5 Kyseisen direktiivin 3 artiklan e ja o alakohdassa säädetään, että direktiiviä ei sovelleta ”palvelu[ihin], joissa maksunsaaja antaa tavaroiden tai palvelujen oston yhteydessä maksutapahtuman osana käteisrahaa maksajalle tämän sitä nimenomaisesti pyydettyä juuri ennen maksutapahtuman toteuttamista”, eikä ”sellaisten palveluntarjoajien palvelu[ihin] käteisrahan nostamiseksi käteisautomaateista, jotka toimivat yhden tai useamman kortin myöntäjän puolesta ja jotka eivät ole maksutililtä rahaa nostavan asiakkaan kanssa tehdyn puitesopimuksen osapuoli, edellyttäen, että kyseiset palveluntarjoajat eivät hoida liitteessä lueteltuja muita maksupalveluja”.

6 Saman direktiivin 4 artiklan 3 alakohdassa säädetään, että tässä direktiivissä ”maksupalvelulla” tarkoitetaan ”mitä tahansa liitteessä lueteltua liiketoimintaa”.

7 Direktiivin 2007/64 4 artiklan 4 alakohdan mukaan ”maksulaitoksella” tarkoitetaan ”oikeushenkilöä, jolle on tämän direktiivin 10 artiklan mukaisesti myönnetty toimilupa maksupalvelujen tarjoamiseen ja toteuttamiseen kaikkialla [unionissa]”.

8 Tämän direktiivin 4 artiklan 14 alakohdassa säädetään, että ”maksutilillä” tarkoitetaan ”yhden tai useamman maksupalvelunkäyttäjän nimissä olevaa tiliä, jota käytetään maksutapahtumien toteuttamiseen”.

9 Kyseisen direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on vaadittava, että yritykset, jotka aikovat tarjota maksupalveluja, hankkivat maksulaitostoimiluvan ennen maksupalvelujen tarjoamisen aloittamista.

10 Direktiivin 2007/64 liitteessä olevassa 2 kohdassa ”maksupalveluksi” katsotaan muun muassa palvelut ”käteisen nostamiseksi maksutililtä sekä kaikki maksutilin hoitamisen edellyttämät operaatiot”.

Saksan lainsäädäntö

11 Direktiivi 2007/64 on saatettu osaksi Saksan oikeusjärjestystä muun muassa maksupalvelujen valvonnasta 25.6.2009 annetulla lailla (Gesetz über die Beaufsichtigung von Zahlungsdiensten, jäljempänä maksupalvelujen valvonnasta annettu laki). Tämän lain 1 §:n 1 momentissa ”maksupalvelujen tarjoajiksi” katsotaan luottolaitokset, verkkorahalaitokset, liittovaltio, osavaltiot, kunnat sekä Euroopan keskuspankki, Saksan liittotasavallan keskuspankki ja Euroopan unionin muut keskuspankit. Kyseisen 1 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan yritykset, jotka – vaikka ne eivät kuulu näihin yksiköihin – tarjoavat maksupalveluja ammattimaisesti tai niin laajasti, että se edellyttää kaupallisesti järjestäytynyttä yritystä, ovat myös maksupalvelujen tarjoajia. Näitä yrityksiä pidetään ”maksulaitoksina”.

12 Kyseisen lain 1 §:n 10 momentin mukaan palvelu, jossa ”maksunsaaja antaa tavaroiden tai palvelujen oston yhteydessä maksutapahtuman osana käteisrahaa maksajalle tämän sitä nimenomaisesti pyydettyä juuri ennen maksutapahtuman toteuttamista”, ei ole maksupalvelu. Direktiivin 2007/64/EY 3 artiklan o alakohdassa säädetty poikkeus on samansisältöisenä saman lain 1 §:n 10 momentin 14 kohdassa.

13 Maksupalvelujen valvonnasta annetun lain 8 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan maksulaitoksen on saatava kirjallinen lupa Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsichtiltä (liittovaltion rahoituspalveluiden valvontalaitos, Saksa) voidakseen tarjota maksupalveluita Saksan alueella.

14 Tämän lain 31 §:n 1 momentin mukaan se, joka tarjoaa maksupalveluja ilman tämän lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa, syyllistyy rangaistavaan tekoon.

15 Saksan rikoslain (Strafgesetzbuch) 73 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kun on tehty lainvastainen teko ja kun tekijä, avunantaja tai yllyttäjä on saanut tällä teolla tai sen avulla jotain hyötyä, tuomioistuin määrää hyödyn menetetyksi. Näin ei kuitenkaan tehdä, jos tämä teko on synnyttänyt uhrille oikeuden, jonka täyttämisen vuoksi tekijä, avunantaja tai yllyttäjä menettäisi tällä teolla saamansa hyödyn arvon.

2. Menetetyksi määrääminen ulottuu saatuun käyttöetuun. Se voi ulottua myös esineisiin, jotka tekijä, avunantaja tai yllyttäjä on saanut luovuttamalla saadun esineen tai korvauksena sen tuhoamisesta, vahingoittamisesta tai riistämisestä taikka saamansa oikeuden perusteella.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

16 Rasool on RE:n, joka ylläpitää Saksassa kahta pelihallia, joissa on rahapeliautomaatteja, toimitusjohtaja. RE:n pelihallien asiakkaiden käytettävissä oli vuoden 2012 loppuun asti monitoimisia käteisautomaatteja, joiden avulla asiakkaat saattoivat vaihtaa seteleitä kolikoiksi sekä nostaa käteisrahaa pankkikortin ja siihen liittyvän PIN-koodin avulla.

17 Näillä käteisautomaateilla toteutettuja toimintoja ja tilitapahtumia hallinnoi ulkoisena palveluntarjoajana Telecash-niminen yhtiö (jäljempänä verkkolaskuoperaattori). Verkkolaskuoperaattori omisti monitoimiset käteisautomaatit ja vuokrasi niitä RE:lle.

18 Vuoden 2011 toukokuuhun saakka käteisnostopalvelu toimi seuraavasti. PIN-koodin antamisen jälkeen verkkolaskuoperaattori tarkisti, oliko asiakkaan pankkitilillä katetta, ja jos näin oli, salli käteisnoston. Verkkolaskuoperaattori valvoi myös, että RE:lle palautettiin asiakkaiden nostamia summia vastaavat määrät. RE ei saanut mitään vastiketta monitoimisten käteisautomaattien antamisesta asiakkaiden käyttöön ja puolestaan maksoi verkkolaskuoperaattorille 0,13 euron määrän kustakin tapahtumasta sekä 48 euron suuruisen kiinteän kuukausikorvauksen. RE ainoastaan täytti käteisautomaatit käteisellä.

19 Kansallisen lainsäädännön muututtua RE pyrki vuoden 2011 kesäkuusta lähtien siihen, että se voisi jatkaa käteisnostopalvelun tarjoamista ilman maksupalvelun tarjoajille annettavaa lupaa, ja muutti siksi pelihalleihin sijoitettujen monitoimisten käteisautomaattien toimintatapaa osittain siten, että ne tarjoavat niin kutsutun cash back -mahdollisuuden. Tällä toimintatavalla asiakkaat saattoivat nostaa käteistä käteisautomaateista ainoastaan, jos he tilasivat samalla 20 euron maksukupongin, jolla oli mahdollista ladata rahaa peliautomaatteihin. Asiakkaan pankki veloitti tämän määrän hänen tililtään käteisenä nostetun määrän lisäksi.

20 Staatsanwaltschaft Stuttgart (Stuttgartin syyttäjäviranomainen, Saksa) katsoi, että myös tässä toimintatavassa RE oli katsottava ”maksulaitokseksi”, jolla on oltava lupa, ja pani vireille Rasoolia vastaan tämän RE:n toimitusjohtajan ominaisuuden vuoksi rikosoikeudellisen menettelyn siitä, että hän on tarjonnut tietoisesti maksupalveluja ilman lupaa maksupalvelujen valvonnasta annetun lain 8 §:n vastaisesti. Rikoslain 73 §:n nojalla tämä viranomainen vaati, että RE määrätään menettämään käteistä nostaneiden asiakkaiden pankkien RE:lle hyvittämien summien kokonaismäärä. Tämä määrä oli 1 096 290 euroa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, Amtsgericht Nürtingen (Nürtingenin alioikeus, Saksa), vapautti Rasoolin 11.3.2015 antamallaan tuomiolla syytteistä siksi, ettei tämä tarjonnut maksupalvelujen valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuja maksupalveluja.

21 Stuttgartin syyttäjäviranomainen teki Revision-valituksen tästä tuomiosta Oberlandesgericht Stuttgartissa (Stuttgartin alueellinen ylioikeus, Saksa), joka 18.3.2016 antamallaan tuomiolla kumosi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen 11.3.2015 antaman tuomion muun muassa sillä perusteella, että vaikka monitoimisten käteisautomaattien ylläpitäminen ei ollut RE:n pääasiallista toimintaa, se ei voinut vapautua maksupalvelujen valvonnasta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisesta velvollisuudesta saada lupa. Asia palautettiin siis ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

22 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo ensimmäiseksi, että RE:n harjoittama toiminta kuuluu direktiivin 2007/64 3 artiklan o alakohdassa säädetyn poikkeuksen alaan yhtäältä erityisesti siksi, ettei tämä yhtiö ole tässä säännöksessä tarkoitettu ”maksutililtä rahaa nostavan asiakkaan kanssa tehdyn puitesopimuksen osapuoli” eikä ollut tehnyt mitään sopimusta monitoimisista käteisautomaateista rahaa nostavien asiakkaidensa pankkien kanssa. Toisaalta kyseinen tuomioistuin katsoo, ettei millään kuluttajansuojaan liittyvällä vaatimuksella voida perustella RE:n velvollisuutta saada lupa maksupalvelujen tarjoamiseen, koska se ainoastaan täytti monitoimiset käteisautomaatit käteisellä.

23 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että cash back -järjestelmään siirtymisen jälkeen RE:n toiminta kuuluu joka tapauksessa direktiivin 2007/64 3 artiklan e alakohdan alaan eikä tämä toiminta näin ollen ole luvanvaraista.

24 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta yhtäältä, voidaanko RE:n tarjoamaa palvelua pitää ”maksupalveluna” erityisesti siksi, että tämän yhtiön toiminta mahdollistaa käteisen nostamisen maksutililtä direktiivin 2007/64 liitteessä olevassa 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

25 Tältä osin se toteaa olevan totta, että se, että RE täyttää monitoimiset käteisautomaatit käteisellä, tarjoaa pelihallien asiakkaille tosiasiallisen mahdollisuuden nostaa käteistä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2007/64 liitteessä olevassa 2 kohdassa esiintyvä ilmaisu ”palvelut käteisen nostamiseksi maksutililtä” ei voi kuitenkaan kattaa RE:n pääasiassa harjoittaman kaltaista toimintaa, joka on puhtaasti liitännäistä sellaisiin pankin tarjoamiin maksupalveluihin nähden, jotka koskevat tilin avaamista ja tilitapahtumien toteuttamista pankkikortin avulla, ja verkkolaskuoperaattorin, joka liittää monitoimiset käteisautomaatit asiakkaiden pankkitileihin, kaltaisen yhtiön tarjoamiin maksupalveluihin nähden.

26 Sama tuomioistuin pohtii toisaalta, voidaanko RE:n arvosteltua toimintaa pitää ”maksupalveluna”, koska sitä tarjotaan pelihallien asiakkaille ilmaiseksi. Tällainen ilmainen palvelu on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan puhtaasti liitännäinen RE:n ensisijaiseen palveluun eli pelihallien ylläpitämiseen nähden, joten se ei täytä direktiivin 2007/64 4 artiklan 3 alakohdassa säädettyä edellytystä, jonka mukaan palveluntarjoajan toiminnan on oltava liiketoimintaa.

27 Neljänneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko Stuttgartin syyttäjäviranomaisen vireille panema menettely niiden unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuvien periaatteiden vastainen, joiden mukaan valtion toimet onnenpelien alalla eivät ole perusteltuja, kun kyseessä oleva jäsenvaltio ei noudata pakottavaan vaatimukseen, kuten kuluttajansuojaan, vastaavaa johdonmukaista ja järjestelmällistä politiikkaa. Lisäksi nämä syytteet ovat mielivaltaisia, koska RE:n tarjoaman kaltaisen käteisnostopalvelun lainvastainen tarjoaminen on vain harvoin syytteen kohteena.

28 Lopulta viidenneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, saattoiko Stuttgartin syyttäjäviranomainen unionin oikeudessa taatun oikeusvarmuuden periaatteen valossa vaatia rikoslain 73 §:n nojalla, että monitoimisten käteisautomaattien avulla pelihallien asiakkaille maksettujen summien kokonaismäärä määrätään menetettäväksi.

29 Näissä olosuhteissa Amtsgericht Nürtingen päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [direktiivin 2007/64] 3 artiklan o alakohtaa tulkittava siten, että valtion toimiluvalla toimivassa pelihallissa käytettävissä oleva mahdollisuus nostaa pankkikortin ja PIN-koodin avulla käteisrahaa käteisautomaatista, joka on samalla rahanvaihtaja, jolloin pankki- ja tiliteknisen käsittelyn hoitaa [verkkolaskuoperaattorin kaltainen] ulkoinen palveluntarjoaja ja maksu asiakkaalle tapahtuu vasta, kun tilin katteen tarkistettuaan verkkolaskuoperaattori lähettää maksupäätteeseen valtuutuskoodin, ja pelihallin ylläpitäjä ainoastaan täyttää monitoimisen rahanvaihtajan käteisrahalla ja saa rahaa nostavan asiakkaan tiliä hoitavalta pankilta kyseistä nostettua summaa vastaavan hyvityksen, on direktiivin 3 artiklan o alakohdassa tarkoitettua toimintaa eikä näin ollen ole luvanvaraista?

2) Jos ensimmäisessä kysymyksessä kuvattu toiminta ei ole [direktiivin 2007/64] 3 artiklan o alakohdassa tarkoitettua toimintaa,

onko [direktiivin 2007/64] 3 artiklan e alakohtaa tulkittava siten, että ensimmäisessä kysymyksessä kuvattu mahdollisuus käteisrahan nostamiseen PIN-koodin avulla on mainitussa säännöksessä tarkoitettua toimintaa, jos samanaikaisesti käteisrahan nostamisen kanssa luodaan 20 euron maksukuponki, joka on lunastettava pelihallin valvojalta, jotta hallin valvoja täyttäisi rahapeliautomaatin kolikoilla?

Jos ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessä kuvattu toiminta ei ole [direktiivin 2007/64] 3 artiklan o ja/tai e alakohdassa direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle suljettua toimintaa:

3) a) Onko [direktiivin 2007/64] liitteessä olevaa 2 kohtaa tulkittava siten, että pelihallin ylläpitäjän ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessä kuvattu toiminta on luvanvaraista maksupalvelua, vaikka pelihallin ylläpitäjä ei hoida rahaa nostavan asiakkaan tiliä?

3) b) Onko [direktiivin 2007/64] 4 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että pelihallin ylläpitäjän ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessä kuvattu toiminta on kyseisessä säännöksessä tarkoitettua maksupalvelua, kun pelihallin ylläpitäjä tarjoaa palvelun maksutta?

Jos unionin tuomioistuin pitää kuvattua toimintaa luvanvaraisena maksupalveluna:

4) Onko unionin oikeutta ja [direktiiviä 2007/64] tulkittava siten, että ne ovat esteenä rikosoikeudelliselle seuraamukselle monitoimisen käteisautomaatin tarjoamisesta nyt käsiteltävän kaltaisessa erityistapauksessa, kun samanlaisia käteisautomaatteja käytettiin tai käytetään luvatta useissa valtion toimiluvalla toimivissa pelihalleissa ja valtion toimiluvalla toimivissa ja osittain myös valtion ylläpitämissä pelikasinoissa eikä toimivaltainen toimilupa- ja valvontaviranomainen vastusta sitä?

Jos myös neljänteen kysymykseen annetaan kieltävä vastaus:

5) Onko [direktiiviä 2007/64] ja unionin oikeuden oikeusvarmuuden ja selkeyden periaatteita sekä perusoikeuskirjan 17 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat nyt käsiteltävän kaltaisessa erityistapauksessa esteenä viranomais- ja oikeuskäytännölle, jonka mukaan ne rahamäärät, jotka pelihallin ylläpitäjä on saanut verkkolaskuoperaattorin palvelun kautta pankkiasiakkailta, jotka ovat pankkikortin ja PIN-koodin avulla nostaneet ylläpitäjän lataamaa käteisrahaa ja/tai rahapeliautomaateilla pelaamiseen oikeuttavia maksukuponkeja, on maksettava valtiolle (rikoshyödyn menetys), vaikka kaikki hyvitykset vastaavat ainoastaan niitä rahamääriä, jotka asiakkaat ovat saaneet käteisrahana ja automaateilla pelaamiseen oikeuttavina maksukuponkeina?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kolmas kysymys

30 Kolmannella kysymyksellään, jota on tarkasteltava ensimmäiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko direktiivin 2007/64 4 artiklan 3 alakohtaa, luettuna yhdessä direktiivin liitteessä olevan 2 kohdan kanssa, tulkittava siten, että pelihallien ylläpitäjän kyseisiin pelihalleihin sijoitettujen monitoimisten käteisautomaattien avulla asiakkailleen tarjoama käteisnostopalvelu on tässä direktiivissä tarkoitettu ”maksupalvelu”, kun pelihallin ylläpitäjä tarjoaa tämän palvelun ilmaiseksi, kun se ei toteuta mitään operaatiota kyseisten asiakkaiden maksutileillä ja kun sen tässä yhteydessä harjoittama toiminta rajoittuu siihen, että se asettaa nämä automaatit käytettäväksi ja täyttää ne käteisellä.

31 Direktiivin 2007/64 4 artiklan 3 alakohdassa, luettuna yhdessä direktiivin liitteessä olevan 2 kohdan kanssa, ”maksupalveluksi” katsotaan liiketoimintana tarjotut palvelut käteisen nostamiseksi maksutililtä sekä kaikki maksutilin hoitamisen edellyttämät operaatiot.

32 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava – ilman, että olisi tarpeen vahvistaa, tarjosiko RE pääasiassa kyseessä olevaa palvelua liiketoimintana vai ei sen oletetun maksuttomuuden vuoksi –, että ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen mukaan tämä yhtiö ainoastaan vuokrasi monitoimisia käteisautomaatteja ja asensi ne pelihalleihinsa sekä täytti ne käteisellä.

33 Vaikka nämä toimet edeltävät pelihallien asiakkaiden maksutileillä toteutettuja operaatioita ja liittyvät niihin, ennakkoratkaisupyyntöpäätöksestä ilmenee, että nämä operaatiot toteutti ulkoinen palveluntarjoaja eli verkkolaskuoperaattori. Viimeksi mainittu yhdisti monitoimiset käteisautomaatit näiden asiakkaiden pankkitileihin tunnistamalla heidän pankkikorttinsa ja PIN-koodinsa ja mahdollisti näin käteisen nostamisen.

34 Näissä olosuhteissa ei voida todeta, että RE:n monitoimisten käteisautomaattien avulla tarjoaman kaltainen palvelu muodostaisi direktiivin 2007/64 liitteessä olevassa 2 kohdassa tarkoitetun palvelun ”käteisen nostamiseksi maksutililtä”. Unionin tuomioistuimella ei ole myöskään mitään tietoa, joka osoittaisi, että tämä yhtiö olisi toteuttanut tämän palvelun yhteydessä samassa säännöksessä tarkoitettuja ”kaikkia maksutilin hoitamisen edellyttämiä operaatioita”.

35 Tätä toteamusta tukee ensinnäkin direktiivin 2007/64 4 artiklan 3 alakohdan ja sen liitteessä olevan 2 kohdan asiayhteyden tulkinta.

36 Tämän direktiivin kuudennesta perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, ettei direktiivillä yhdenmukaisteta täydellisesti maksupalvelujen alaa. Tämän perustelukappaleen mukaan direktiivin 2007/64 soveltaminen olisi rajoitettava maksupalveluntarjoajiin, joiden ”pääasiallinen toiminta” on maksupalvelujen tarjoaminen maksupalvelunkäyttäjille.

37 Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tätä koskevasta arvioinnista muuta johdu, unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että RE:n pääasiallinen toiminta oli pelihallien ylläpitäminen ja että tässä yhteydessä monitoimisia käteisautomaatteja koskevat toimet koskivat kyseiseen toimintaan nähden puhtaasti liitännäistä palvelua.

38 Toiseksi on todettava, että koska RE ei toteuttanut mitään pelihallien asiakkaiden tileihin liittyviä tapahtumia, maksupalvelujen kohteena olevan kuluttajan suojelemiseen liittyvillä vaatimuksilla – kuten direktiivin 2007/64 20, 22, 26, 36 ja 54 perustelukappaleesta ilmenee – ei voida perustella RE:n tarjoaman kaltaisen käteisnostopalvelun katsomista tässä direktiivissä tarkoitetuksi ”maksupalveluksi”.

39 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2007/64 4 artiklan 3 alakohtaa, luettuna yhdessä direktiivin liitteessä olevan 2 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että pelihallien ylläpitäjän kyseisiin pelihalleihin sijoitettujen monitoimisten käteisautomaattien avulla asiakkailleen tarjoama käteisnostopalvelu ei ole tässä direktiivissä tarkoitettu ”maksupalvelu”, kun pelihallin ylläpitäjä ei toteuta mitään operaatiota kyseisten asiakkaiden maksutileillä ja kun sen tässä yhteydessä harjoittama toiminta rajoittuu siihen, että se asettaa nämä automaatit käytettäväksi ja täyttää ne käteisellä.

Ensimmäinen, toinen, neljäs ja viides kysymys

40 Kun otetaan huomioon kolmanteen kysymykseen annettu vastaus, ensimmäiseen, toiseen, neljänteen ja viidenteen ennakkoratkaisukysymykseen ei ole vastattava.

Oikeudenkäyntikulut

41 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/64/EY 4 artiklan 3 alakohtaa, luettuna yhdessä direktiivin liitteessä olevan 2 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että pelihallien ylläpitäjän kyseisiin pelihalleihin sijoitettujen monitoimisten käteisautomaattien avulla asiakkailleen tarjoama käteisnostopalvelu ei ole tässä direktiivissä tarkoitettu ”maksupalvelu”, kun pelihallin ylläpitäjä ei toteuta mitään operaatiota kyseisten asiakkaiden maksutileillä ja kun sen tässä yhteydessä harjoittama toiminta rajoittuu siihen, että se asettaa nämä automaatit käytettäväksi ja täyttää ne käteisellä.

Allekirjoitukset